

'Top-tien'

van bijzondere Nederlandse zendingswerkers sinds 1945

1

Israël: Corrie ten Boom en Hubertus Veen

Corrie ten Boom

Op een zondagmorgen in 1946 beklom een vrouw in een zwarte jurk het (s)preekgestoelte in de *Marthastichting* te Alphen aan den Rijn. Wat ze zei verblufte me. Omdat de familie Ten Boom boven hun winkel in de Barteljorisstraat te Haarlem Joden had verborgen,

Hubertus Veen

kwam ze in concentratiekamp Ravensbrück terecht. Daar gebeurde een oudtestamentisch wonder. Net als de weduwe van Sarefat (I Koningen 17) had ze in dat kamp een flesje met olie dat nooit leeg raakte. De vrouwen in haar barak kregen dagelijks op een lepeltje drie druppels Davitamon op een theelepeltje. Ze werd door een wonderlijke administratieve fout van de kampleiding ontslagen – haar vader en zus Betsie hebben de gevangenschap niet overleefd. Corrie werd 'zwerfster voor God' en reisde als evangeliste de wereld rond. In Duitsland ontmoette ze haar kampbeul en bood hem vergiffenis aan.

Deze wereldbekende evangeliste is voor mij een voorbeeld. Ze kon op plaatsen waar ellende en gevaar heersten vrijmoedig op Jezus wijzen en ontelbaar velen werden dankzij haar bediening christen. Haar boeken gaan nog altijd over de toonbank en Trans World Radio zendt nog steeds haar toespraken uit. Wat de Joden betreft is haar verzoening met die Duitse kampbeul van profetische betekenis. Eens zal ook Israël zich verzoenen met het nageslacht van Ismaël. 'Gezegend zij mijn volk Egypte en het werk Mijner handen, Assur, en mijn erfdeel Israël' (Jesaja 19:23-25). Iedere dag wordt die profetie actueler.

Op dezelfde wijze is *Hubertus (Bertus)Veen*, een Vlaardinger, voor mij een voorbeeld. De Heer genas hem, na zijn periode als dwangarbeider in Duitsland, van een dodelijke ziekte. Hij beheerde de Bijbelkiosk in Den Haag, totdat hij na zijn huwelijk met Ilse uit Oostenrijk directeur werd van Haus Waldfrieden in het Oberbergische Bielstein. Een conferentie-oord dat verbinding had met de Ekklesiagemeenten rond haar leider *Hermann Zaiss*, een industrieel uit Wuppertal. Ik ken geen oord buiten ons land waar in de jaren 1960 – 1990 zóveel Hollanders tot bekering zijn gekomen als daar. Bertus Veen was niet alleen evangelist en bijbelleraar – hij preekte vaak driemaal per dag! – maar ook belegde hij 'Juden-christliche Konferenzen'. Voor veel Duitsers gingen daar de ogen open voor Gods handelen met Israël.

Corrie en Bertus leefden vanuit de wetenschap dat het Evangelie een kracht Gods tot behoud is voor ieder die gelooft: éérst voor de Jood, maar ook voor de Griek (Romeinen 1:16).

2

Gebed: Henk Kreuger

Henk Kreuger

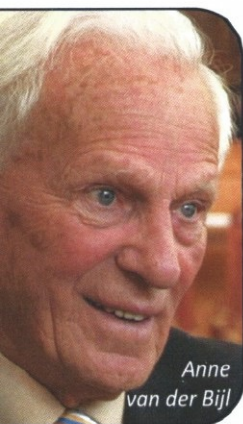
Henk Kreuger uit Weesp werd in 1924 geboren en is één van onze oudste nog actieve zendelingen. Hij is ongetrouwd en bezocht in *Swansea*, Wales, de misschien wel moeilijkste bijbelschool van Europa. De studenten leren er meer dan elders in hun toekomstige bediening niets te ondernemen als niet eerst de zaak geheel is doorgebeden. De biografie van directeur *Rees Howells* veroorzaakte ook in ons land in christelijke kring nogal wat opschudding

– was diens gebedsleven niet te veel een ‘verzoeken van God’? Henk trok door Europa en bezocht onder meer communistische landen, waaronder Hongarije. Hij gewaagt zonder opsmuk over bijzondere leiding in zijn leven. Op reis door Straatsburg moest hij eens even uit de trein stappen om vóór het station een hem onbekende vrouw die in grote nood was voort te helpen, waarna hij zijn reis voortzette. Zijn zendingsveld werd uiteindelijk Frans Guyana. Daar verspreidt hij kalenders en andere lectuur. Hij heeft goed contact met zowel Boslandbewoners als vrouwen van Franse technici die aan het ruimtevaartcentrum verbonden zijn en met zendingswerkers uit de ruime omgeving, waaronder Suriname. Soms moest hij “de roof van zijn bezit blijmoedig aanvaarden” (Hebreeën 10:34). Als de broodtrommel leeg was, bestond zijn ontbijt wel eens uit een gesnipperde ui. Hij betaalde een zeereis soms door als werkend passagier te

boeken. Tijdens een verlof in Weesp maakte de Heer hem duidelijk dat hij weer terug naar Guyana moest gaan. Geld was er niet, maar hij bestelde een ticket in geloof dat God ook nu weer in zijn behoefte zou voorzien. In de nacht vóór zijn vertrek belde een jonge vrouw hem uit bed. Ze had God vroeger beloofd geld aan Henk te zullen geven, maar was die belofte niet nagekomen. Slapen lukte haar die nacht niet. Zo kon Henk alsnog vertrekken.

3

Lijdende Kerk: Anne van der Bijl

Anne
van der Bijl

Er zijn weinig dorpen in ons land die zóveel zendingen hebben opgeleverd als St. Pancras. Een van hen was *Anne van der Bijl*. Tijdens militaire dienst in het voormalige Nederlandsch Indië had hij de rauwheid van het leven leren kennen. De Heer genas hem na zware ziekte en terug in Nederland wilde hij een getuige van Christus zijn. Hoe gaat zoiets? Moest hij werken in een chocoladefabriek? Hij bezocht de *WEC-bijbelschool* in Glasgow, maar een diploma wees hij af. Hij trouwde met Corry, maar het leven was voor hen geen gemakkelijke zaak. Met leden van een communistische jeugdbeweging reisde hij naar een jongerencongres in Polen en Oost-Europa werd zijn zendingsveld. Net als Jozef 'zocht hij zijn broeders.' Die werden in communistische landen vervolgd en hadden Bijbels en studieboeken nodig, medicijnen, een stencil-

machine of drukpers, of gewoon maar een bemoedigend bezoek van een broeder uit het vrije Westen. 'Red hen die ten dode gegrepen zijn, wend u niet af van hen die ter slachting wankelen' (Spreuken 24:11) en vooral 'Doe uw mond open ten bate van de stomme' (Spreuken 31:8) spraken hem bijzonder aan. Anne werd bekend door het in diverse talen vertaalde boek *Gods Smuggler*. Het werd niet in het Nederlands verschenen om bepaalde personen te beschermen. Hij richtte de stichting *De Akker is de Wereld* op. Steeds meer christenen leerden via die stichting – nu Open Doors – de fijne kneepjes van het smokkelen van lectuur en andere zaken naar communistische landen. Ook naar Cuba en - na de val van keizer Haile Selassie - Ethiopië. Tijdens Pinksteren 1982 bracht een sleepboot met een dekschuit als aanhanger bij Swatov een miljoen Chinese Bijbels aan land. Een kleine vrouw, Momma Kwong, dirigeerde de verspreiding ervan over heel China. Als men mij in het buitenland soms vroeg of ik Corrie ten Boom en Anne van der Bijl kende en ik zei dat ik met beiden bevriend was, dacht men dat ik een VIP uit Nederland was! In talloze landen heeft *Open Doors* (OD) de moeiten van de gemeente uitstekend gecommuniceerd naar christenen en het algemene publiek. Ze stelt jaarlijks een ranglijst op van landen waar geloofsvervolgung heerst. In 1982 startte OD vanuit het Rode Plein in Moskou de wereldwijde gebedsactie "Zeven jaar bidden bidden voor de Sovjet Unie". Exact in november 1989 viel de muur in Berlijn. Daarna volgden tien jaar van gebed voor verbreiding van het Evangelie van het Koninkrijk in islamitische landen. Tijdens dat decennium kwamen meer moslims tot geloof dan in drie eeuwen

daarvóór. In 2005 volgden drie jaren van gebed voor de Lijdende Kerk in Noord-Korea. Dat land is nummer één op de hierboven genoemde ranglijst. Helaas is daar nog geen doorbraak gekomen, al groeide het aantal kinderen van God er ondergronds tot mogelijk al enkele honderdduizenden. Velen van hen zijn dubbel gevangen: zowel in hun land als in een gevangenkamp.

4

Bijbelvertaling: Connie Kutsch Lojenga

Nog vóór in 1973 EZA en TEAR Fund werden opgericht, was ik betrokken bij de stichting *Wycliffe Bijbelvertalers Nederland*. Bewust was ik al jarenlang donateur van het Nederlands Bijbelgenootschap. Ik vind dat elke christen het Bijbelgenootschap hoort te steunen dat hem of haar de Bijbel in de eigen taal verschaft. Na een presentatie van een Wycliffe-supporter gaf ik hem een tientje, dat hij doorstuurde naar een Engelse vertaler in Mexico. Die bedankte

me in een uitgebreide brief. Mij werd duidelijk dat de Bijbel voor nog duizenden etnische minderheidsgroepen vertaald moest worden. *Marinus Wiering* uit Amsterdam gaf een klein blaadje uit met gebedsonderwerpen over bijbelvertaalwerk. Op een avond schreven Marinus en ik elkaar een brief van gelijke inhoud: het wordt tijd om te werken aan oprichting van een Nederlandse Wycliffe-tak. Die kwam er. Vandaag, 40 jaar later, zijn ruim 100 Nederlanders buiten ons land fulltime bezig met bijbelvertaal- en

alfabetiseringswerk. Ze hebben al in 26 talen het Nieuwe Testament vertaald. *Connie Kutsch Lojenga* is één van hen. Ze zou naar mijn inschatting als hoogleraar, Nederlands bekendste linguïste zijn geworden, maar koos ervoor om haar talent in Afrika in te zetten. Eerst in West-Afrika, later in Oost-Afrika. Ze is in staat in zeer korte tijd op de klank af de structuur van een taal die nog niet op schrift staat te doorgronden. Zo werd ze consulente voor vertalers in heel Oost-Afrika. Connie promoveerde in Leiden cum laude voor haar dissertatie over Afrikaanse taalkunde. Zij doceert aan de universiteit van in Leiden en reist geregeld naar Afrika. Vooral Oost-Congo heeft haar hart. Dat de veiligheid voor vertalers in die streek niet gegarandeerd is, hoeft geen betoog. Wat het belang van een eigen bijbelvertaling is in gebieden waar inheemse volken leven waarvan de taal niet op schrift staat, heeft Connie's collega *prof. dr. Ursula Wiesemann* beschreven – een bekende linguïste in Duitsland. Ze vertaalde het Nieuwe Testament voor de Kaingang, een indianenstam in Paraná, Brazilië, die met uitsterven bedreigd was. Er leefden toen Ursula er kwam nog ruim 5.000 Kaingang-indianen, verspreid over diverse kampen. Een hoofdman adopteerde Ursula, die hun taal beschreef. De Indianen leerden lezen en schrijven en ontdekten welke goede raad de Bijbel geeft voor een gezonde leefstijl. Zo ontstond er een Kaingang-gemeente. De stam telt nu weer ruim 40.000 leden. Dit hele proces staat beschreven in 'Pedrinho', een uitgave van Wycliffe in Duitsland en toont dat bijbelvertaalwerk mijns inziens een zeer belangrijke bijdrage levert aan de ontwikkeling. Mensen als Connie Kutsch Lojenga zijn uitstekende ambassadeurs van Nederland.

5

Kerkplanting als hart van zending: Marten en Esther Visser

Fam. Visser

De Duitse missioloog *dr. G.W. Peters* geeft deze definitie van zending: *“Zending is het uitzenden van bevoegde personen buiten de grenzen van de nieuwtestamentische gemeente en haar onmiddellijke invloedssfeer, om het Evangelie van Jezus Christus bekend te maken in streken die van die boodschap verstoken zijn, om bekeerlingen tot Jezus Christus te maken uit andere godsdiensten of van mensen die geen godsdienst hebben, en om functionerende, zich*

vermenig-vuldigende plaatselijke gemeenten te stichten, die de vrucht van het christendom de betreffende gemeenschap of het land in dragen”. De zending heeft dus pioniers nodig en in hun gevolg toerusters, die de nieuwe christenen in de door hun werk ontstane nationale kerken bijstaan als die het werk van de pioniers over nemen. Het zendingsechtpaar *Marten en Esther Visser* pioniert in bovengenoemde zin in de provincie Isaan van Thailand. In dat gebied was wat het christendom betreft tot voor kort vrijwel maagdelijk. Toen de communistische vloedgolf in 1975 tot stilstand kwam aan de grens van Indochina (Vietnam, Laos en Cambodja) met Thailand, hebben zendingen als o.a. *CAMA, OMF, WEC* wereldwijd opgeroepen tot gebed voor Thailand. Niet alleen om de Heer te vragen dat land niet te overspoelen met de ideologie van het communisme, maar vooral om Hem te smeken Thailand te bezoeken met een geestelijke

opwekking. Die is er niet gekomen, al zijn er de laatste tijd tekenen van een geestelijk ontwaken in dit streng boeddhistische land. Onder bergstammen in het Noorden en in enkele steden ontstaan nieuwe gemeenten. In de provincie Isaan gebeurt dat eveneens, dankzij OMF-pioniers als de familie Visser en enkele collega's. Er zijn meer voorbeelden te noemen als deze. Uit Papua Nieuw Guinea bij voorbeeld. In het Indonesische en Australische deel van dit grote eiland worden tussen 700 en 800 talen gesproken. Ook Nederlanders hebben daar gepionierd in diverse valleien. Ze waren in dienst van *CAMA*, *New Tribes Mission*, *TEMA*, *Regions Beyond Mission* en anderen. Men kan daarover meer lezen in boeken zoals *Vredeskind* of *Heersers van de Aarde* van World Team-leider *Don Richardson*.

6

Tentenmakers: Erik en Eeva Barendse

Erik en Eeva Barendse

De apostel Paulus verdiende tijdens zijn reizen geld door het maken van tenten. Zo voorzag hij in eigen onderhoud (Handelingen 18:3). Vandaag worden zendingswerkers financieel gesteund door hun achterban. Maar er zijn helaas steeds meer landen niet toegankelijk voor 'zendelingen-sec'. Toch weten ook nu nog werkers zich geroepen om juist in die

moeilijke landen het Evangelie te brengen. De Heilige Geest

stoort zich niet aan bordjes met ‘verboden toegang’ erop. Ze gaan dan voor de uitoefening van hun beroep – bij voorbeeld tentenmaker – naar wat genoemd wordt ‘Creative Accessable Nations’, ofwel CAN-landen. *Erik Barendse* uit Rotterdam was zo iemand. Hij was apotheker, maar ook een gedreven zendingsvriend. In de jaren '70 hoorden apothekers en notarissen tot de meest verdienende Nederlanders, maar Erik probeerde te leven van het inkomen van een beursstudent. Wat hij daarboven verdiende gaf hij weg aan de zending, totdat de Heer hem riep om naar Afghanistan te gaan. Niet alleen was dat land voor zendingen gesloten, omdat vrijwel elke Afghaan moslim is, maar ook was (en is) het er zeer onveilig. Russische bezetters streden tegen de Taliban. Toch gingen Erik en zijn Finse vrouw Eeva er met hun twee jonge kinderen heen, als lid van het medische team van *International Assistance Mission*. In 1980 werden Erik en Eeva in Kabul voor de ogen van hun kinderen thuis afgeslacht. De reden van deze moord is tot vandaag onbekend. Waren het gewone rovers? Zaten de Russen er achter? Of fanatieke moslims, die de ware reden van hun verblijf in Afghanistan hadden begrepen? Toen ik tijdens een vergadering van de EZA-raad in het koetshuis van Youth for Christ te Driebergen dit toegewijde echtpaar herdacht, werd het me emotioneel te veel. Dank zij het feit dat *Huib Mojjet* (zending NGW) de sociale verzekering van het echtpaar Barendse goed had verzorgd, konden hun kinderen in Finland bij Eeva's familie opgroeien, mede dankzij een wezenrente-uitkering uit Nederland. Momenteel hebben veel zendingen een eigen programma voor ‘tentenmakers’ in CAN-landen. *Frontiers Nederland* werkt zelfs uitsluitend met ‘tentenmakers’.

7

Sociale hervormers: Fineke Janssen

Bij sociale hervormers denken we snel aan mannen die in de maatschappij veranderingen ten goede wisten te bewerken. Aan mensen als *William Wilberforce* en *Martin Luther King*, die zich verzetten tegen slavernij en rassentegenstellingen. In het parlement, de media en tijdens massa-samenkomsten krijgen deze hervormers meer aandacht dan vrouwen. Die werken meer op de achtergrond –

langdurig, stug en stil - maar niet minder effectief. Ze zetten zich in voor zieken, vernederde vrouwen of beschadigde kinderen. Erkenning en bekendheid volgen pas later.

Vrouwen zoals *Florence Nightingale*, *Mary Slessor*, *Amy Carmichael* en *Moeder Theresa*. Ik denk ook vaak aan *Judy Mbugua* in Nairobi, die jarenlang de *Pan African Christian Women's Association (PACWA)* leidde. PACWA poogt tot in de parlementen van Afrika aandacht te vragen voor problemen zoals vrouwenbesnijdenis, achterstelling van vrouwen, slavernij en prostitutie.

De zending is een vrouw, zei men een halve eeuw geleden. Toen bestond soms 70% van het aantal zendingswerkers uit vrouwen. Gelukkig is sindsdien de verhouding tussen mannen en vrouwen wat meer rechtgetrokken. Toch wil ik er graag op wijzen hoe Nederlandse vrouwen in het buitenland respect afdwingen voor de manier waarop ze daar het

bestaande en schijnbaar geaccepteerde onrecht praktisch aanpakken. *Fineke Janssen* werkt in het arme land Bolivia onder straatkinderen in de hoofdstad La Paz. Haar thuisfront wordt in Nederland verzorgd door 'Zending en Gemeente'. Het is ongelooflijk wat Fineke ondanks tegenslagen al bereikt heeft. Jongens en meisjes, die wij als crimineel tuig zouden typeren omdat ze leven in een gewelddadige sfeer van straatroof, prostitutie en drugshandel, worden met liefde in tehuizen opgenomen. Ook als ze zich bekeren, zijn ze nog niet veilig: satan geeft zijn prooi nooit zomaar prijs. Niet zelden valt iemand weer terug, maar Fineke en haar staf zoeken het verlorene weer op. Peter de Bruijne heeft een boek over haar geschreven: *Mijn hart ligt in Bolivia*. Toen ik tijdens een WWZD van de EZA Fieneke eens interviewde, was ze tijdens dat getuigenis haar emoties nauwelijks de baas. De keus voor Fieneke was moeilijk.

Ik had ook kunnen kiezen voor veel anderen. Bij voorbeeld voor *Els van Teijlingen*, die ik in 1989 bij een project van *Jeugd met een Opdracht* (JmeO) aan het werk zag onder kinderen op de altijd smeulende vuilnisbelt *Smokey Mountain* van Manilla. Met liefde knuffelde ze 'haar' kinderen. De laatste jaren is Oeganda haar arbeidsveld. Daar groeit het aantal verweesde kinderen, doordat ouders sterven aan aids. In Thailand ontmoetten mijn vrouw en ik in 1997 *Christine Overeem*. Ook zij werkt in JmeO-verband onder kinderen. Het waren meisjes die zwaar hebben geleden onder geweld of gedwongen waren tot prostitutie. Het duurt lang voordat ze in een tehuis enigszins tot rust komen. Christine voedt hen met liefde op in een nieuwe accommodatie.

Gemeente- en kerkopbouw: Johan Lukassé en Anne-Marie Kool

illi en Johan Frinsel

Telkens in de geschiedenis van het christendom heeft de Heilige Geest bevoegde personen ingezet om christenen te bepalen bij het hoe en waarom van de kerk. Ook als die kerk een gevestigd instituut werd en zich haar roeping nauwelijks nog bewust was. Dan is herevangelisatie nodig, dus ook in landen die al eeuwen geleden gekerstend

Anne-Marie Kool

waren. De wortels van de huidige evangelische zendingsbeweging in Europa liggen bij de broedergemeenten van graaf *Nicolaus Ludwig von Zinzendorf*. Hij leerde dat elke plaatselijke gemeente een zendende gemeente moet zijn. In 1731 kreeg de beweging in de kerkelijke gemeente van Herrnhut vorm. Toen andere kerkgenootschappen dat inzicht niet overnamen, startte met de Engelsman *William Carey* de para-kerkelijke zendingsbeweging, die naderhand de kerkelijke beweging overvleugelde. Carey was weliswaar Baptist, maar hij werd door een vriendenkring ondersteund: zijn eigen predikant deelde zijn visie niet. Carey en de Herrnhutter-zendelingen trokken naar streken waar het christendom nagenoeg onbekend was en ze waren dus meestal pioniers. In Europa daarentegen zien we werkers die in landen waar het christendom soms al eeuwenlang is

gevestigd een bediening hebben in herevangelisatie. Daar moeten zowel nieuwe gemeenten worden gesticht als bestaande kerken worden geactiveerd en gemotiveerd tot zending. Europa is zendingscontinent.

Johan en Lilli Lukasse uit Goes trokken als zendelingen naar België en zijn daar zelfs genaturaliseerd. Vooral in Vlaanderen hebben zij zich ingezet om gemeenten te stichten binnen het verband van de *Belgische Evangelische Zending (BEZ)*, die ontstaan was uit pionierswerk van Engelsen tijdens en na WO-I. Zwaar werk. De rooms-katholieke kerk verzette zich. BEZ-gemeenten zijn niet talrijk en bleven klein. In de Gouden Eeuw werd Noord-Nederland rijk omdat onder het Spaanse bewind veel reformatische gelovigen naar het Noorden vluchtten. Nederlandse protestanten hebben zich daar nimmer dankbaar voor betoond: ze hebben maar mondjesmaat gewerkt aan de herevangelisatie van België. Johan Lukasse was niet alleen gemeentestichter, maar werkte ook mee aan het *Bijbel Instituut België*. Diverse Nederlanders die daar studeerden werden later óf predikant in België óf zending. Na zijn pensionering deelde Johan zijn ervaring binnen het verband van de *European Christian Mission (ECM)*. Zo bevordert hij nog steeds de herevangelisatie in andere landen, met name in Polen en Portugal. Hij schreef enkele boeken, waaronder *Niemand kan het alleen*.

Anne-Marie Kool kreeg haar zendingsroeping tijdens een WWZD van de EZA in de Jaap Edenthal te Amsterdam. Na haar studie theologie aan de universiteit te Utrecht trok ze

naar Hongarije. Gesteund door de Gereformeerde Zendingsbond (GZB) in de Hervormde Kerk kreeg ze de kans om binnen de Reformatorische Kerk van Hongarije oude banden met Nederland te versterken. Ze bestudeerde de zendingsgeschiedenis van die kerk, die na het communistische bewind geen al te wakkere indruk maakte. Zo kwam de missionaire afdeling daarvan weer tot leven. Na haar promotie in Utrecht werd zij hoogleraar missiologie in Hongarije. Zending staat in dit voormalige Oostblokland weer op de kaart.

9

Toerusters: Theo, Adriaan en Pieter

Je hebt toerusters in soorten. Ik noem er drie. *Theo Kunst* zou na zijn academische opleiding in Leiden belastinginspecteur worden, maar het liep anders. Hij studeerde theologie in Utrecht en Dallas (VS) en werd docent aan bijbelscholen. Van 1969-1987 aan het Bijbel Instituut België (BIB) te Brussel en ook als hoogleraar aan het *Tyndale Theological Seminary in Badhoevedorp*. Parttime was hij directeur van *Evangelism Explosion* voor Noord-

Europa. Ook doceerde hij 'Evangelism Explosion' in het Oostblok en de studenten mochten het geleerde meteen al op straat in praktijk brengen. Hij en zijn Zweedse vrouw Anetta zijn helemaal 'verbelgiest' en bleven ook na Theo's

emeritaat in België wonen. Enige tijd was Theo ook nog aalmoezenier in de gevangenis van Leuven.

Adriaan Stringer stamt uit een zendingsfamilie die in de *Zuiderkapel* te Haarlem haar thuisbasis had. Het kwam het grote gezin Stringer goed van pas dat Adriaan na de Tweede Wereldoorlog in verband met het tekort aan onderwijzers een snelle opleiding kon volgen, zodat hij na twee jaar voor de klas kon staan. Eigenlijk jammer, want Adriaan had toen al capaciteiten om een academische opleiding missiologie te volgen. De leerstof daarvoor heeft hij zich vooral door zelfstudie eigen gemaakt.

Hij kon aan het BIB in Brussel een eveneens korte zendingsopleiding volgen. Vanuit een Zendingsdag in Rotterdam werden Adriaan en zijn vrouw Betsie uitgezegend naar Irian Jaya, in dienst van de CAMA Zending. Zijn zus Else werkte daar eveneens als zendelinge. Adriaan en Betsie waren multi-inzetbaar. Ze trokken eerst naar Gabon en in Nederland volgde hij *William Könemann* op als directeur van CAMA Nederland. Villa Het Blauwe Dak in Wassenaar gonsde geregeld van zendingsactiviteiten, niet van CAMA alleen. Al vóór de stichting van de EZA was Wassenaar een ontmoetingspunt voor zendingsvrienden van diverse pluimage. De villa werd één van de werkplaatsen waar de EZA ontstond. Ik mocht Adriaan daar helpen bij de vervaardiging van het zendingsbulletin, waaruit het tegenwoordige *Zending Nú* van de EZA ontstond. Met plezier volgde ik in Utrecht bij Adriaan een zendingscursus. Hij nam in Doorn een verlopen bijbelschool over die weer tot bloei kwam en al gauw via Veenendaal naar Ede verhuisde. Op alle

plaatsen waar de Stringers optraden werden jongeren besmet met een gezond zendingsvirus.

Ook *Pieter van Kampen* was toeruster 'pur sang'. Hij begon zijn bediening onder jongeren op een schip van Youth for Christ in Utrecht, studeerde theologie en bestudeerde allerlei oosterse religies en ideologieën die hij meesterlijk beschreef in boeken en artikelen voor kranten en magazines en die hij ook verwoordde voor de EO-microfoon.

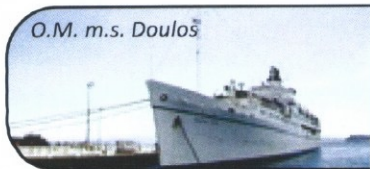
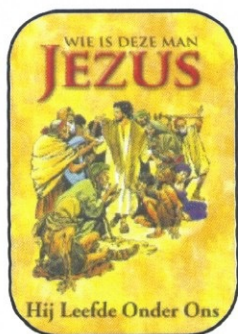
Tussendoor bezocht hij diverse landen. Het Midden-Oosten, India, China en Indonesië

hadden zijn bijzondere belangstelling. Studenten op bijbelschool *De Wittenberg* te Zeist en de *Evangelische Hogeschool* in Amersfoort noteerden ijverig wat hij tijdens colleges doceerde. Parttime was hij bij Open Doors in dienst toen die zich meer op de islam ging richten na de periode van de Koude Oorlog. Ook was hij predikant voor de Nederlands Gereformeerde Kerken in Wageningen – waar hij voorging in veel huwelijksdiensten van studenten – en Vlaardingen. Pieter is ons in 2009 ontvallen. Zijn huwelijk met voormalige zendelinge Nelly Boot mocht helaas maar zeven jaar duren.

Vernieuwers: radio, zeeschip en stripbijbel

Hans van der Steen

O.M. m.s. Doulos

Hans van der Steen
zegde een goede baan bij
Philips op om de

Nederlandse tak van *Trans World Radio* op te zetten. In Baarn bouwde hij in zijn huis een studio, waar onder meer ook *Corrie ten Boom* meermalen het trapje naar de zolder beklom. De opnamen werden eerst vanuit Tanger en later Monaco uitgezonden in diverse talen. Het zendstation in Monaco was gevestigd in een bunker die Hitlers' leger had gebouwd. TWR nam goedkoop een zender over van de fabrikant, omdat president Soekarno hem had besteld maar niet kon betalen. Zending bedrijven via de lucht was destijds iets nieuws. Nederlandse christenen steunden tijdens de Koude Oorlog maar wat graag programma's die tot diep in Siberië werden beluisterd.

Nieuw voor Nederland was ook evangelisatie met zeeschepen. *Operatie Mobilisatie (OM)* kocht een degelijke veerboot die tussen Denemarken en IJsland dienst had gedaan en bouwde die om tot een varende bijbelschool en leatuurboot. Deze Logos I werd in Rotterdam afgebouwd.

Toen het schip nog in dok lag, hebben we het in 1972 in aanwezigheid van OM-directeur *George Verwer* met veel Nederlandse zendingsvrienden in gebed aan de Heer van alle zeeën opgedragen. Ebbo Buurma uit Den Helder – waar toen een bloeiende jongerenclub was met veel zendingsbelangstelling – ging met zijn vrouw Vera aan boord en werd de eerste stuurman. OM heeft intussen haar vierde zeeschip in de vaart, de Logos Hope. Alweer een Hollander is daarvan de kapitein. Ebbo en Vera zijn in Duitsland nog steeds actief binnen OM. De schepen hebben ontelbaar veel havens aangedaan, een paar miljoen bezoekers ontvangen, wereldwijd karrenvrachten Bijbels en andere lectuur verspreid. Er werden vele evangelisatieacties gehouden en jongeren kregen aan boord een zendingsopleiding.

Warmolt Houwing was een ruige Hollandse scheepskapitein die zich in Toronto, Canada, vestigde. Hij werd christen en zocht naar een haven waar hij op de daar liggende zeeschepen kon evangeliseren. Dat werd Antwerpen. Hij zag de Franse editie van het stripboek *Hij leefde onder ons* over het leven van Jezus Christus en verkreeg daarvan alle rechten. Hij verliet Antwerpen weer en legde zich toe op de uitgave van dat boek in veel talen en uiteraard de financiering ervan. Vooral ‘moeilijke’ landen - waaronder CAN-landen – zoals India en China kregen de grootste aantallen. Voor miljoenen kinderen is dit het enige boek dat ze bezitten en ze lezen er vaak hun ouders uit voor. Vandaag zijn er al 35 miljoen exemplaren verspreid. Wat één man met visie vermag!

Maranatha!

Uiteraard zou over al deze onderwerpen en personen nog veel meer te zeggen zijn. Ieder die opmerkt dat ik nog X, Y en Z had moeten noemen, geef ik bij voorbaat gelijk. Duidelijk is ook dat ik omzie naar veel evangelisch werk dat in de vorige eeuw is gestart. Ik ben nu eenmaal een 78-jarige! Mogen christenen van een jongere generatie publicaties over het werk van de Heilige Geest tijdens hún dagen en volgens hún belevens nog eens beschrijven, tot eer van de Heer der zending. Hij is een zendende God. De Bijbel is ons handboek voor wereldzending. Zending gaat door totdat er een levensvatbare gemeente zal zijn, bereikbaar voor iedere wereldbewoner. Maranatha!